

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

УДК 371.315:811.133.1

І.І. ЛИПСЬКА,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ-МАГІСТРІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗАВДАНЬ

У статті розглядаються ідеї формування англomовної компетенції студентів-магістрів з метою вирішення професійних економічних завдань. Вивчення іноземної мови у немовних вищих навчальних закладах пов'язане з необхідністю реалізації принципів професійно-орієнтованого підходу та формуванням комунікативної компетенції в економічній сфері.

Ключові слова: англomовна компетенція, професійно-орієнтований підхід, економічна сфера, професійні економічні задачі.

Постановка проблеми. Цінність випускника економічного факультету вищого навчального закладу на ринку праці в умовах активного розвитку міжнародних економічних зв'язків України у всіх сферах економічної господарської діяльності багато в чому визначається рівнем його мовної підготовки. За останні роки зросли вимоги щодо рівня оволодіння іноземними мовами (ІМ) фахівцями.

Значне зростання інтересу до вивчення ІМ, зокрема англійської, в Україні викликає не перебудовою зовнішньоекономічної діяльності підприємств, застосуванням нових форм співробітництва: прямі зв'язки підприємств із закордонними партнерами, широкий обмін науковою та технічною документацією, розвиток мережі Інтернет.

Ці фактори підтверджують, що знання ІМ фахівцями перестає бути проблемою їхнього загального культурного рівня і стає питанням їхньої професійної придатності. Тому одним із найважливіших завдань вищої освіти в Україні є підвищення ефективності підготовки кваліфікованих фахівців з високим рівнем володіння ІМ [4, с. 45].

За загальноєвропейськими Рекомендаціями студенти вищих немовних закладів освіти мають оволодіти загальнонавчальною та професійно-орієнтованою іноземною мовою. Це стосується також студентів вищих економічних навчальних закладів освіти, які в оволодінні іноземною мовою мають здобути такий рівень комунікативної компетенції, який дозволить їм користуватися ІМ в економічній галузі професійної діяльності.

Розширення міжнаціональних економічних сфер іншомовленневого спілкування обумовлено сучасним соціально-економічним розвитком суспільства.

Мета статті – дидактичне осмислення ідеї формування англomовної компетенції студентів-магістрів з метою вирішення професійних економічних завдань.

Виклад основного матеріалу. Аналіз документів і питань розбудови єдиного європейського простору у світі, які було прийнято відповідними інституціями, формує сутність цього явища. У документах і Рекомендаціях з мовної освіти сформульовано мету, завдання, зміст, принципи і критерії вивчення іноземних мов та оцінювання здобутих знань, сформованих умінь і навичок. На основі цих рекомендацій формуються національні програми вивчення

іноземних мов в аспекті українських стандартів у навчальних закладах усіх форм, економічного типу тощо [1].

Основним методом формування англомовної професійної компетенції студентів останнього року навчання є метод ситуативного навчання [5, с. 235–237]. Цей метод потребує не тільки знання мови і мовного матеріалу, а трансформує процес пізнання у процес відкриття нового досвіду у професійній сфері майбутніх фахівців-економістів, зв'язків і відносин між подіями, явищами, предметами, їх критичне осмислення [5, с. 235–237].

У методиці існують різні визначення навчальної ситуації. Найбільш точно це зроблено Г. Роговою, яка зазначила, що ситуація – це штучно створені обставини, в які ставиться мовець і які викликають у нього потребу говорити. Навчальна ситуація – це спеціально створені викладачем ситуації з мотивованою установкою студента на говоріння [2, с. 23].

У методиці описано чимало навчальних ситуацій та подана їх класифікації. Ситуації, які цікавлять нас, реальні, проблемні, конкретні та інформаційні. Їх поєднує одна педагогічна умова – створення мотивації на говоріння, що передбачає логіку професійного спілкування. Створення таких ситуацій – уміння не тільки залучити студентів до спілкування іноземною мовою, допомогти їм висловлюватися, незважаючи на труднощі, але висловлювати власне ставлення до змісту при вирішуваних конкретних економічних завдань.

У процесі формування професійної англомовної компетенції за умов володіння правилами, структурою та лексичним матеріалом необхідно розвивати здатність студентів-магістрів мислити, критично сприймати отриману інформацію за спеціальністю, відповідно ставитися до неї при розв'язуванні економічних завдань.

Цей процес не можливий без цілеспрямованої роботи викладача для реалізації професійного економічного аспекту на заняттях з англійської мови. З одного боку, така робота спонукає до підвищення інтересу студентів до предмета, з іншого боку, створює позитивну мотивацію в процесі засвоєння мовних засобів та отримання спеціальної інформації на їх основі.

При застосуванні методу ситуативного навчання у процесі формування вищезазначеної компетенції викладач забезпечує стійкий раціонально запланований результат у сфері практичних професійних навичок та вмінь студентів. Ті, хто навчаються, мають можливість отримати базисну систему навичок та вмінь з метою практичного використання мови як засобу комунікації для вирішення суто професійних завдань.

З метою реалізації завдання формування професійної компетенції необхідно взяти до уваги наявність стандартних компонентів цього процесу: обов'язковий мінімум змісту навчальної програми, високі вимоги до рівня підготовки студентів з іноземною та професійною точки зору, наявність професійних завдань тощо.

При формуванні заданої компетенції у студентів економічних спеціальностей має місце орієнтація не на отримання єдиної інформації, а на дослідження різних поглядів і орієнтувань у проблемному полі навчання економічної дисципліни англійською мовою, не лише на одержання спеціальної інформації, а на її осмислення, можливості адаптації одержаних знань для розв'язання економічних завдань. Акцент навчання при цьому переноситься не на оволодіння готовими знаннями, а на їх вироблення, співтворчість, обговорення, формування професійно значущих комунікативних навичок та вмінь у студентів [3, с. 235–237].

Аналіз досліджень дозволяє зробити висновок про те, що критичне мислення студентів – це активний пошук зв'язків і відношень між економічними явищами та предметами. Спрямованість на вирішення економічних завдань англійською мовою відрізняє критичне мислення у рамках професії від інших пізнавальних англомовних процесів. Але в реальному практичному занятті чи не основною складністю є недостатній рівень розвитку базових професійних навичок спілкування не тільки іноземною, але навіть рідною мовою, і викладач має зважати на це. Недостатній рівень навичок проявляється також в невмінні вирішувати складні економічні завдання, формувати концептуальні основи професійно-орієнтованого базису знань, викласти матеріал за допомогою спеціального термінологічного апарату.

З метою подолання вищезазначених труднощів, пов'язаних з недостатнім рівнем професійних навичок, доцільно вирішити такі завдання:

– спрямувати навчання студентів-магістрів на комплексну реалізацію професійно-орієнтованого, комунікативно-когнітивного підходів. У цьому випадку зміст та заплановані

результати професійного навчання мають бути подані в уніфікованій системі іншомовленневої економічної сфери за допомогою діючих термінів із чіткою вираженою кореляцією між їхніми значеннями;

- надати репрезентованому матеріалу (у нашому випадку економічним завданням) персонального сенсу, де його практичний напрям буде виявлено із урахуванням професійних інтересів, спеціалізації студентів-магістрів;

- надати діючий напрям формуванню професійної компетенції англійською мовою. Діючий напрям має бути відображено у меті поставленого завдання та в його структурі. Викладач акцентує розвиток іншомовної компетенції у єдності всіх її складових (мовної, мовленнєвої, компенсаторної, професійної);

- за допомогою різноманітних конкретних економічних ситуацій різного рівня складності сформувати здібності студентів орієнтуватися в економічних аспектах, знаходити шляхи вирішення економічних завдань англійською мовою;

- забезпечити міжпредметність та поліфункціональність заняття з англійської мови із студентами-магістрами.

Організуюча роль викладача у проблемно-професійних ситуаціях за умови подолання вищезазначених труднощів полягає в тому, щоб підійти разом зі студентами до кінцевої ситуації та оцінити її. Типовим для проблемно-професійної ситуації є: довести те або інше положення до логічного, правильного з економічної точки зору завершення.

Для вирішення спеціалізованих професійних завдань викладач може використовувати такі типи завдань:

- інформаційні статистичні матеріали, для розуміння яких студенти працюють з різними джерелами інформації;

- аналіз спеціальної інформації, отриманої через навчальні посібники з економіки;

- організаційні проблемні завдання, коли наукові результати подаються у вигляді дебатів, дискусій, презентацій.

Основними етапами роботи з професійними економічними завданнями є:

- визначення мети завдання і форми вирішення завдання;

- практична діяльність з формування мовних та мовленнєвих навичок, необхідних для успішного вирішення завдань;

- обробка та аналіз завдання;

- презентація кінцевого продукту.

Висновки. Розглянувши труднощі та шляхи вирішення у процесі формування англійської компетенції студентів для вирішення економічних завдань, можна зробити висновки про те, що вивчення іноземної мови у немовних вищих навчальних закладах має особливості, пов'язані з необхідністю реалізації принципів професійно-орієнтованого підходу.

Основною метою дисципліни «Англійська мова» є формування комунікативної компетенції такого рівня розвитку, яка буде забезпечувати спілкування у професійній економічній сфері.

Аналіз умов та потреб майбутньої професійної діяльності свідчить про актуальність обраної теми, яка обумовлена:

- потребою вдосконалення знань з іноземної мови (англійської) серед студентів, яка постійно зростає у зв'язку з існуванням перспективи практики або роботи за кордоном та у міжнародних компаніях;

- більшість студентів вказує на необхідність розвитку вмінь та навичок професійно-орієнтованого навчання для вирішення суто економічних завдань.

У професійній підготовці спеціалістів економічного профілю є необхідність розвитку здатності майбутнього фахівця виконувати передбачені кваліфікацією завдання. Процес їх вирішення включає: розуміння сутності виконуваних завдань і вирішуваних проблем; знання в кожній конкретній галузі економіки; вміння обирати засоби й способи аналізу.

Таким чином, професійна компетентність майбутнього спеціаліста є складним поняттям, яке характеризується з точки зору кількох наукових підходів: діяльнісного, комунікативного, професійного та інформаційного. Кожен із названих підходів не вичерпує наукового аналізу проблеми професійної компетентності повністю; всі ці підходи перебувають у взаємозв'язку один з одним і взаємодоповнюють один одного.

Для дослідження проблеми формування професійної компетентності особливо важливим вважаємо змістову структуру професійної компетентності майбутніх економістів та вміння проводити аналіз спеціальної літератури англійською мовою для вирішення економічних завдань.

Таким чином, теоретичні передумови формування англомовної професійної компетентності студентів-магістрів потребують подальших досліджень теоретичного характеру та практичного застосування у рамках навчальних посібників для реалізації мети вирішення економічних завдань тими, хто навчається.

Список використаної літератури

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – К.: Ленвіт, 2003.
2. Рогова Г. В. Методика обучения английскому языку / Г. В. Рогова.
3. Тарнопольский О.Б. Методика обучения английскому языку для делового общения: учеб. пособие / О.Б. Тарнопольский, С.П. Кожушко. – К.: Ленвит, 2004. – 192 с.
4. Чулкова Л.А. К проблеме обучения иностранному языку в неязыковых вузах / Л.А. Чулкова // Мовна освіта: шлях до євроінтеграції. Міжнародний форум. – К., 2005. – С. 235–237.

В статье рассматриваются идеи формирования англоязычной компетенции студентов-магистров с целью разрешения профессиональных экономических задач. Изучение иностранного языка в неязыковых высших учебных заведениях связано с необходимостью реализации принципов профессионально-ориентированного подхода и формирования коммуникативной компетенции в экономической сфере.

Ключевые слова: англоязычная компетенция, профессионально-ориентированный подход, экономическая сфера, профессиональные экономические задачи.

The article deals with the ideas of the English language competence forming while the process of professional economic tasks resolving by undergraduate students. The foreign language learning in non-language Higher Schools is connected with the necessity to realize the principles of the professionally oriented approach and the communicative competence forming in the economics sphere.

Key words: the English language competence, the professionally oriented approach, professional economic tasks.

Надійшло до редакції 7.09.2011.